

Список використаної літератури

1. Компетентностный подход к совершенствованию самостоятельной работы студентов / А. А. Власенко, Н. В. Соболева, С. В. Соболев, М. В. Маржеников // *Фундаментальные исследования*. – 2014. – № 9 (10). – С. 2298–2302.
2. Овчаренков Э. А. Совершенствование самостоятельной работы студентов вузов – один из путей повышения эффективности учебного процесса [Электронный ресурс] / Э. А. Овчаренков // *Современные проблемы науки и образования*. – 2015. – № 1-1. – Режим доступа: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=18125>
3. Пути совершенствования форм и видов самостоятельной работы, используемых для формирования профессиональных компетенций обучающихся [Электронный ресурс] / И. Л. Дроздова, И. В. Зубкова, И. В. Басарева, С. Н. Удалова // *Коллекция гуманитарных исследований*. – 2016. – № 2. – Режим доступа: <http://i-chr.com/>
4. Силаева О.Н. Совершенствование организации самостоятельной работы студентов медицинских вузов как условие обеспечения качества подготовки специалистов / О. Н. Силаева // *Ученые записки ОГУ. Серия: Гуманитарные и социальные науки*. – 2017. – № 3 (75). – С. 330–333.

**ФАХОВО-ЗОРІЄНТОВАНІ ДИДАКТИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН ПЕРШОГО
РОКУ НАВЧАННЯ**

Богиня Л.В., Горбенко Є.В., Трусова Л.В.

Українська медична стоматологічна академія

Розглянуто питання підготовки іноземних громадян на початковому етапі вивчення мови до фахової комунікації, зокрема в медичній сфері. Проаналізовано шляхи формування комунікативних навичок і деякі види завдань для розвитку вмінь у всіх видах мовленнєвої діяльності.

Ключові слова: іноземні громадяни, мова навчання, дидактичні матеріали, фахова комунікація, мотивація, адаптація до навчання.

The article deals with the preparation of foreign citizens at the beginning stage of language learning for professional communication, particular in the medical field. The ways of communication skills forming and some types of tasks for the skills development in all types of speech activity have analyzed.

Keywords: foreign citizens, language of teaching, didactic materials, professional communication, motivation, adaptation to learning.

Модернізація вищої освіти, реформування навчального процесу відповідно до загальноєвропейських вимог до якості освіти, розширення можливостей надання освітніх послуг іноземним громадянам потребують упровадження сучасних технологій навчання, пошуку нових підходів і методів навчання мови як іноземної.

Останнє десятиліття характеризується збільшенням кількості наукових досліджень і прикладних розробок із питань навчання мови інокомунікантів. Останнім часом активно досліджуються окремі аспекти методики викладання мови іноземним студентам. У працях Г. Онкович, Н. Ушакової, О. Тростинської, Н. Бородіної, Д. Мазурик, Л. Мацько, С. Соколової, І. Кочан, Т. Лещенко, А. Гілецької висвітлені термінологічний, історичний, методологічний, лінгвокультурологічний аспекти навчання мови як іноземної. Питанням формування мовної компетенції майбутніх лікарів присвячені праці Л. Васецької [1], І. Черних [10], О. Корольової [2], Т. Лещенко [5], Н. Литвиненко [8].

Практичне застосування мови, що вивчається, її функціональне призначення в житті інокомуніканта і його майбутній навчально-професійній діяльності є одним із пріоритетних напрямів сучасних наукових досліджень психологів, мовознавців і педагогів.

Разом із тим, наявність істотних прогалин у методиці викладання української мови як іноземної, зокрема використання прийомів викладання мови як рідної або вивчення мови як предмета в нефілологічних ЗВО, погіршує якість викладання і засвоєння знань. Неналежна увага до розвитку комунікативних навичок у сфері майбутньої професії знижує рівень умотивованості іноземних студентів до оволодіння мовою на початковому етапі. Пошук ефективних технологій навчання мови з урахуванням майбутнього фаху іноземних громадян на етапі підготовки до вступу до закладів вищої медичної освіти України триває. Актуальність досліджень у цьому напрямі зумовлена недостатністю розробок означеної тематики і потребою розглянути питання лінгводидактичних аспектів у практиці навчання мови інокомунікантів – майбутніх медиків.

Зауважимо, що підготовка до фахової комунікації на підготовчому етапі вивчення мови враховує лише дискретний медичний дискурс, тобто комунікацію нерівноправних партнерів, що реалізується в ситуаціях спілкування лікар-пацієнт [5] і не торкається такої важливої частини комунікації в професійній сфері як спілкування лікар-лікар. Статусно-ситуативна неоднорідність спілкування у сфері надання медичних послуг чітко окреслює мету і завдання навчання мови як засобу отримання фахової освіти іноземними громадянами.

Програмою навчальної дисципліни «Українська мова як іноземна» для студентів підготовчих факультетів/відділень закладів вищої освіти МОЗ України передбачене формування комунікативно-мовленнєвої, лінгвістичної, дискурсивної, соціокультурної та діяльнісної компетенції. Випускники підготовчих факультетів і прирівняних до них структур мають оволодіти мовою на рівні В1, що є пороговим і передбачає можливість вступу до ЗВО й отримання фахової підготовки. Окремим модулем програми є навчання наукового стилю мовлення як основи для вивчення природничо-наукових дисциплін. Варто зауважити, що соціокультурна змістова лінія програми виокремлює деякі тематичні блоки, пов'язані з майбутньою професією. Так, у першому семестрі це тематичний блок 7 («Здоров'я. Хвороби, нещасні випадки. Перша медична допомога. Виклик лікаря. Лікарня. Аптека»); у другому семестрі – тематичний блок 13 («Майбутнє належить медицині»), засвоєння яких, безумовно, є важливим етапом підготовки до майбутньої професійної освіти і сприяє підвищенню мотивації до навчання.

Достатнє володіння мовою навчання – один із головних чинників ефективної фахової підготовки іноземних студентів. Формування навичок фахової комунікації розпочинається з перших тижнів вивчення мови й на цьому етапі має на меті вивчення лексичних одиниць, розвиток навичок аудіювання й говоріння, підтримання рівня мотивації оволодіння мовою як засобом спілкування й задоволення комунікативних потреб.

Створення навчально-методичних посібників з урахуванням майбутнього фаху передбачає

- визначення лексичного мінімуму і граматичних конструкцій, який доцільно подати на початковому етапі вивчення мови;
- виявлення методично важливих мовних елементів медичної сфери спілкування;
- розробку тематико-ситуативного матеріалу, релевантного для вивчення;
- застосування методу пояснення лінгвістичних особливостей у поєднанні з методами тренування і поетапного контролю;
- використання різноманітних практичних завдань для розвитку навичок в усіх видах мовленнєвої діяльності (вправи, тести, симуляційні та рольові ігри, творче планування тощо);
- використання завдань із комп'ютерною підтримкою (створення презентацій, використання інтернет-ресурсів, аудіо- і відеозаписів).

Відбір лексичного матеріалу для занять із мови на рівні А1 обмежуємо паспортними даними (рольова гра «У реєстратурі»), назвами частин тіла людини, назвами установ (лікарня, поліклініка, аптека тощо). На етапі вивчення базового граматичного курсу (рівень А2) додаємо назви лікарських спеціальностей, деякі симптоми хвороб і описи станів («У мене болить живіт», «Йому погано», «Вона погано бачить»). На цьому етапі активно розвиваються такі важливі професійно-орієнтовані вміння майбутнього лікаря як сприйняття і розуміння усного мовлення. На опанування навичок аудіювання звертаємо посилену увагу, відводимо окремі навчальні години. На початковому етапі використовуються традиційні технології (прослуховування й переказ почутого, відповіді на запитання за прослуханим матеріалом), що ґрунтуються на принципі суб'єктно-об'єктної взаємодії викладача і студента. У другому семестрі використовуються когнітивні технології, що сприяють розвитку вміння виокремлення головного, уміння відокремлювати оціночну інформацію від фактичної.

Дидактичні матеріали для навчання діалогічного мовлення майбутнього лікаря базуються на етапах фактичного спілкування лікар-пацієнт, системного опитування під час збору анамнезу, обстеження, встановлення діагнозу і надання рекомендацій. Переважання питальних речень у процесі спілкування й імперативних конструкцій під час рекомендацій є закономірними у фаховій мові медика, потребують уваги до інтонаційного оформлення, синтаксичної структури, що відрізняються від тотожних у рідній мові іноземних студентів.

Рольові ігри «Лікар-пацієнт» на основі методу емпатії дають змогу іноземним студентам розвивати навички спілкування шляхом перевтілення в стан іншого об'єкта, осягнення почуттів іншої людини. Важлива роль викладача у формуванні пари для діалогу, коли один зі студентів має бути більш емоційним і краще володіти мовою.

Вивчення мови як іноземної неможливе без роботи з текстами як однією з основних навчально-методичних одиниць. Ретельний відбір текстового матеріалу, його адаптація до етапу навчання і рівня володіння мовою забезпечують розвиток комунікативної компетенції. Фахово орієнтована тематика навчальних текстів підвищує продуктивність навчання. Власне робота з текстами починається на передтекстовому етапі й має на меті розвинути вміння прогнозувати зміст тексту, актуалізувати особистий досвід і знання студента, усвідомити мету читання і зняття мовних труднощів. Ефективність розуміння тексту залежить не лише від уміння усвідомлювати смислове наповнення тексту, а й від знання граматичних форм. Формулювання питань перед читанням тексту дозволяє посилити мотивацію, а врахування комунікативних потреб, дотичність змісту текстів до життя студентів, їхніх інтересів спонукає до висловлення власної думки. За спостереженнями, найкраще відбувається робота за текстами деонтологічного характеру («Лікар – професія без національності», «Дитячий лікар», «Мама житиме» тощо). Обговорення прочитаного, дискусії розвивають професійно важливі навички говоріння й слухання, забезпечують реалізацію компетентісного підходу до навчання іноземних студентів.

Реалії навчального процесу дають змогу переважного застосування прямого методу навчання з його модифікаціями – аудіолінгвальним і аудіовізуальним. Використання аудіоматеріалів для навчання слухання й усного мовлення – необхідна складова вивчення мови в умовах білінгвального мовного середовища, коли занурення в мовленнєву стихію скоріше заважає, ніж сприяє засвоєнню мови інокомунікантом. Аудіовізуальний метод до слухового каналу сприйняття додає зоровий, що, безумовно, інтенсифікує процес навчання. Використання автентичних фільмів про лікарів, створення навчальних фільмів, відеопрезентацій про видатних учених-медиків, завдання усного й письмового характеру після їх перегляду сприяють підвищенню мотивації й розвитку навичок у всіх видах мовленнєвої діяльності.

Підсумовуючи, можна констатувати, що лінгводидактичні дослідження навчання мови як іноземної з урахуванням майбутнього фаху потребують продовження. Підвищені вимоги до якості мовної підготовки випускників підготовчих факультетів для іноземних громадян вимагають від викладачів вивчення і впровадження в практику найбільш ефективних методик, створення системи методичних прийомів, що забезпечують оволодіння комунікативно значущими мовленнєвими навичками, укладання нових професійно орієнтованих навчальних посібників і дидактичних матеріалів.

Список використаної літератури

1. Васецька Л. І. Методика навчання професійного російського мовлення студентів-іноземців вищого медичного закладу [Текст]: автореф. дис. ... канд. пед. наук / Л. І. Васецька. – Херсон, 2005. – 20 с.
2. Королева О. Л. Методическое обеспечение профессионально-ориентированного обучения иностранных студентов-медиков общению на русском языке в процессе подготовки к клинической практике [Текст]: дисс. ... канд. пед. наук / О. Л. Королева. – М., 2000. – 182 с.
3. Кочан І. Становлення і розвиток методики викладання української мови як іноземної // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – 2012. – Вип. 7. – С. 16-24.

4. Лещенко Т. О. Інноваційні підходи у викладанні української мови як іноземної / Т. О. Лещенко, О. М. Шевченко // Мова. Свідомість. Концепт : зб. наук. статей / відп. ред. О. Г. Хомчак. – Мелітополь : МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. – С. 250–253.
5. Лещенко Т. О. Професійна мова медика. – Полтава: ПФ «Форміка», 2004. – 140 с.
6. Лещенко Т. О. Інтеграція компонентів культури в процес навчання іноземних студентів української мови / Т. О. Лещенко, О. М. Шевченко, В. Г. Юфименко // Молодий вчений. – 2019. – № 5.1 (69.1). – С. 148–151.
7. Лещенко Т. О. Читаємо українською : навч. посіб. для іноземних студентів 1-2 курсів (соціокультурний аспект). II частина / Т. О. Лещенко, О. М. Шевченко, Г. М. Козуб. – Полтава : ФОП Гаража М.Ф., 2019. – 148 с.
8. Литвиненко Н. П. Український медичний дискурс [Текст]: монографія / Н. П. Литвиненко. – Х.: Харківське історико-філологічне товариство, 2009. – 304 с.
9. Мацюк З. Лінгвістичні основи методики викладання граматики української мови як іноземної / З. Мацюк // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – 2007. – Вип. 2. – С. 31–39.
10. Черних І. О. Лінгводидактичні умови розвитку мовленнєвої компетентності майбутніх лікарів [Текст]: автореф. дис. ... канд. пед. наук / І. О. Черних. – К., 2012. – 20 с.
11. Юкало В. Я. Мовні стереотипи в комунікаціях лікаря: автореф. дис. ... канд. філол. наук / В. Я. Юкало. – К., 2003. – 24 с.

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ З ВИКЛАДАННЯМ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ДІАГНОСТИКИ І ЛІКУВАННЯ В ДЕРМАТОВЕНЕРОЛОГІЇ

Васильєва К.В., Попова І.Б., Гладков О.І., Безега О.В.

Українська медична стоматологічна академія

Сучасна система охорони здоров'я гостро потребує творчих особистостей, які здатні здобувати потрібні знання і досвід для підготовки інших фахівців. Україна має виходити в Болонський процес, не руйнуючи при цьому основ своєї освіти, а розвиваючи їх, за подальшого вдосконалення системи національної медичної освіти з урахуванням освітніх стандартів. Забезпечення інноваційного характеру медичної освіти якісно нового рівня з урахуванням сучасних вимог і світових тенденцій із формуванням системи безперервної освіти як інструмента професійного розвитку має стати стратегічною метою.

Ключові слова: медична освіта, компетентність, Болонський процес, сучасні методи діагностики і лікування, дерматовенерологія.

At the present stage in the health care system there is a need for creative individuals, who are able to acquire the necessary knowledge and experience to train other professionals. Ukraine should enter the Bologna Process, without destroying the foundations of its education, but developing them, with the further improvement of the system of national medical education in accordance with educational standards. Ensuring the innovative nature of medical education is a new level that takes into account modern requirements and global trends, while the formation of a continuing education system as a tool for professional development should become a strategic goal.

Keywords: medical education, competence, the Bologna Process, modern methods of diagnostics and treatment, Dermatovenereology.

Період кінця ХХ і початку ХХІ сторіччя характеризується глибокими змінами освітніх систем, серед яких – зміна цільової орієнтації, рівневої організації навчального процесу, перехід до розробки і застосування нових інтегральних методологічних підходів і дидактичних принципів при відборі, структуруванні та проектуванні змісту навчання [2;3;6;10]. Сучасна вища медична школа перебуває в руслі пошуку і впровадження нових методів і технологій, спрямованих на реалізацію основних стратегій: компетентнісного підходу, виховання всебічно і гармонійно розвинутої особистості з активною соціальною орієнтацією в життя [2;3;6]. Досі традиційна післядипломна безперервна професійна освіта в нашій країні, як система здобуття знань, відстає від реальних потреб сучасної медичної науки і вимог міжнародної медичної практики, тому назріла необхідність суттєвих змін у цій галузі. До основних причин зниження якості медичної освіти належать: низький рівень оснащеності навчального процесу, зниження освітнього рівня, недостатня клінічна підготовка лікаря, низька мотивація лікаря до підвищення професійного рівня [6-8].

Поняття освіти включає цілеспрямовану пізнавальну діяльність людей з отримання знань, умінь і навичок або їх удосконалення. Актуальність проблеми методології та дидактики навчання в медичному ЗВО полягає в тому, що досі відсутня обґрунтована теорія змістових основ професійної освіти, хоча окремі аспекти теорії отримали своє рішення (світоглядний принцип; діяльнісний підхід; особистісно зорієнтоване навчання та ін.) [1;3;5;9].

Важливість і доцільність цього зумовлені тим, що на завершальній стадії пізнавального процесу у свідомості особи, яка навчається, має бути сформовано глибоке і цілісне осмислення всіх аспектів досліджуваної теорії [1-3]. Тепер уже не людину вчать, а людина вчиться. Логіка освіти спрямована на самостійну роботу особистості, де вона (особистість) переходить на новий рівень творчого розвитку [1;3;5;6].

З кінця минулого сторіччя з'являється термін «компетенція» (неможливо навчити, можна тільки навчитися), тобто суттю освіти стає самоосвіта. Усе інше – тільки фактори, ресурси й умови, що сприяють або перешкоджають нормальному розвитку процесу самоосвіти, про що говорив ще в 1885 р. П.Ф. Кантер. Компетенція – характеристика вимог до людини, які дозволяють стати їй компетентною в певному виді діяльності, здатність на основі органічної єдності знань, умінь і досвіду виконувати її звичну, і нову професійну діяльність [3;11;16].

В Україні завжди пильну увагу звертали на ефективність і якість підготовки фахівців. При входженні в європейський і світовий освітній простір потрібно не втратити здобутки вітчизняних освітніх традицій. На жаль, нині розвиток системи медичної освіти й охорони здоров'я набуває хворобливих форм, оскільки мова йде не про освіту або лікування, а про надання послуг у сфері освіти і медицини [4;7-9].